

Костін Михайло Іванович –
доцент Національної академії Служби
безпеки України, кандидат юридичних наук,
доцент

Вдосконалення нормативно-правової регламентації слідчих дій – перспективний напрямок у захисті особистих і публічних інтересів в ході протидії організованих злочинній діяльності

У статті розглянуто окремі напрями вдосконалення кримінально-процесуальної діяльності органів дізнання і слідства у виявленні й розслідуванні злочинів, вчинених членами організованих злочинних угруповань. Окрему увагу приділено ролі “негласних слідчих дій” у посиленні захисту публічних інтересів в кримінальному процесі України.

Аналіз практики розслідування злочинів, вчинених членами організованих злочинних угруповань, свідчить, що порушення кримінальних справ по цих злочинах переважно є результатом кропіткої оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) правоохоронних органів України. Серед основних особливостей організації й планування, а також розслідування вказаних злочинів практики відзначають потребу в активній взаємодії слідчого з відповідними оперативно-розшуковими підрозділами, а також вміле використання результатів оперативно-розшукової діяльності. Значення ОРД у розслідуванні зазначеної вище категорії злочинів є настільки великим, що без перебільшення можна стверджувати про її визначальну роль у формуванні надійної доказової бази та підтвердженні висновків слідства в ході розгляду кримінальної справи у суді.

Слід визнати, що останнім часом законодавцем зроблені певні кроки щодо подолання цієї проблеми. Зокрема, у 2001 році до ч. 2 ст. 65 (Докази) Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК) внесені доповнення, згідно з якими джерелами доказів можуть бути також і протоколи з відповідними додатками, складені уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів. Способом отримання цих доказів згідно з ч. 2 ст. 66 (Збирання і представлення доказів) КПК є відповідне доручення підрозділам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, надане особою, що проводить дізнання, слідчим, прокурором або судом у справах, що перебувають в їх провадженні.

Між тим, використання з вказаною метою у кримінально-процесуальній діяльності результатів ОРД на сьогодні все ще залишається досить проблематичним, що не відповідає потребам практики і негативно позначається як на вирішенні завдань суто оперативно-розшукової, так і кримінально-процесуальної діяльності. В цілому, можна відзначити, що не завжди в ході ОРД є можливим дотриматись вимог, що висуваються чинним КПК до формування і перевірки доказів, а тому виникає проблема у визначенні допустимості результатів ОРД. Крім того, як показує аналіз матеріалів кримінальних справ, недоліки в організації і здійсненні взаємодії, а також “жорстке” розмежування співробітниками “своїх зон відповідальності” в оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній діяльності інколи призводить лише до покращення статистичних показників, але, як правило, веде до втрати

системності і наступальності у розслідуванні, робить його інертним й нездатним надійно захистити особисті і публічні інтереси. Відомо також, що часто після реалізації матеріалів ОРД шляхом порушення кримінальної справи суттєво знижується активність оперативно-розшукових підрозділів у вирішенні завдань кримінального судочинства. Має місце і непотрібне дублювання результатів ОРД засобами кримінального процесу, що гальмує рух справи, певною мірою сприяє позбавленню діяльності слідчого творчого характеру, і перетворює її на механічне дотримання відповідних процедур (наприклад, пояснення – протокол допиту; висновок спеціаліста, що заслуговує на довіру – висновок експерта тощо).

Вимагає дослідження й питання щодо диференціації слідчих дій за видами злочинів, наприклад, для розслідування відповідних злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, терористичної діяльності, в середовищі організованої злочинної діяльності тощо, а також слідчих дій із застосуванням сучасних науково-технічних засобів (електронне обстеження приміщень, контроль (спостереження) за особою, місцем чи об'єктом за допомогою використання супутникових технологій і комп'ютерних систем тощо). Актуальним питанням, що залишається сьогодні неврегульованим, є використання в ході проведення окремих слідчих дій (наприклад, допиту, впізнання) метода відеоконференції, або дистанційного провадження процесуальних дій. Такий метод передбачений в деяких актах міжнародного права. Зокрема, відкритий з 08.11.2001р. для підписання Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах (1959 р.), учасником якої з 1998 р. є і Україна, передбачає використання у здійсненні міжнародної правової допомоги судового розгляду справи в режимі відеоконференції. Приклади використання цього досить нового методу формування й перевірки фактичних даних (доказів) вже існують в діяльності органів досудового розслідування і суду США, Росії та інших країн [1]. У ч. 5 ст. 110 (Спеціальні способи допиту свідка і його захист) КПК Молдови, наприклад, допит свідка шляхом використання “телевізійної конференції” визначений одним із способів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу [2].

Але у цьому плані є питання, що вимагають принципово нових підходів. Зокрема, на мій погляд, існуюча модель “слідчого доказування”, що ґрунтується на таких кримінально-процесуальних категоріях, як “доказ” і “слідча дія”, за великим рахунком, спрямована на вирішення завдань досудового слідства. Досягнення мети правосуддя, судові інтереси, як би не беруться до уваги. Але ж зовсім необов'язково, щоб особа, допит якої був проведений із дотриманням усіх вимог жорсткої процесуальної форми, надасть ці ж самі показання в суді. Навпаки, оцінка доказів стосовно одних і тих самих обставин справи, яка відбувається на досудовому провадженні, зовсім необов'язково, а у значній кількості кримінальних справ так воно і є, не збігається з оцінкою фактичних даних, отриманих з того ж самого джерела, але вже в ході судового розгляду. Тоді виникає питання – навіщо зберігати цей бюрократичний механізм доказування, який, по суті, нічого не доказує?

На нашу думку, кримінально-процесуальне доказування має виключно логічну природу [3] і відбувається лише перед судом. Таким чином виникають два питання. Перше – що ж тоді збирає (або формує) слідчий в ході проведення слідчих дій? Якщо він не використовує отримані фактичні дані для доказування, то, очевидно, не варто й казати, що він взагалі збирає докази. По суті, він тільки готує матеріали для того, щоб державний обвинувач міг використати їх на обґрунтування перед судом своєї правової позиції, тобто для “судового доказування”. Як справедливо зафіксовано у ч. 2 ст. 20 (Докази) КПК Литви: “Тільки суддя або суд може вирішувати, що одержані фактичні дані є доказами у конкретній справі” [4].

Таким чином, саме поняття і сутність “доказів”, що формуються в ході досудового провадження, як відзначали за різних підстав вітчизняні процесуалісти

[5], викликає не зовсім однозначне і безпроблемне тлумачення. У моделі “слідчого доказування” передбачається, що в результаті будь-якої слідчої дії має формуватись доказ. Але ці докази, не використовуючись у “судовому доказуванні”, такими не є. З іншого боку, закріплення у КПК юридичної дефініції поняття доказу може викривляти розуміння правозастосовцями його природи і функціонального призначення. У такому разі доказ ніби то виглядає як синонім “істинного”, “об’єктивного”, “вірного” знання, а насправді виступає звичайним аргументом у процесуальному спорі, засобом відстоювання стороною своєї позиції, свого переконання. Як підкреслювали у свій час І. Бентам, а пізніше М.С. Строгович й інші фахівці, те, що сприймається доказом, з подальшим розслідуванням справи може виявитись хибним знанням [6]. До того ж, сприйняття доказу як вірного знання не орієнтує слідчого (співробітника органу дзнання) на результати судового розгляду справи. Це концептуально не є вірним. Адже монополії на істину у сторін не існує; представники одної із сторін можуть мати “власну істину”, яка не збігатиметься з оцінкою тих самих фактичних обставин справи іншою стороною. Підтвердженням цьому виступає законодавче визнання плюралізму істин, дефініція про який закріплена у п. 4 ст. 129 Конституції України, і опосередковано реалізується через принцип змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [7]. Арбітр, яким у кримінальному судочинстві є суд (суддя), у прийнятті рішення виходить із принципу вільної оцінки доказів, що ґрунтується на його внутрішньому переконанні і відсутності визнання за будь-якими доказами наперед встановленої доказової сили, а тому може не погодитись із позицією певної сторони, і відкинути зібрані нею “докази”.

З урахуванням викладеного вважаю, що збирання і перевірку, як категорію отримання і підготовки фактичних даних, спосіб подолання ентропії в умовах розслідування, доцільно відокремити від логічної оцінки, тобто доказування. За такого підходу можливо доручати збирання і перевірку фактичних даних суб’єктам, які ведуть досудове провадження; закріплювати юридичну дефініцію поняття доказу не є доцільним. Попередню оцінку цих фактичних даних міг би здійснювати прокурор, як процесуальний керівник розслідування і державний обвинувач, який буде використовувати здобуті фактичні дані для доказування своєї позиції перед судом. Але визнання отриманих фактичних даних доказами “де-юре” має здійснювати лише суд.

Отже, жорстка процесуальна форма слідчих дій в ході досудового розслідування не гарантує формування судових доказів. Але й сама концепція існуючих “традиційних слідчих дій”, що в основному ґрунтується на ретроспективному пізнанні обставин вчинення злочину за виявленими слідами, сьогодні вже не повністю задовольняє потреби органів розслідування. Особливо це стосується розслідування злочинів, вчинених у складних формах співучасті, членами злочинних організацій. В практиці розслідування таких злочинів велику роль відіграють різні за метою і змістом тактичні операції, що спрямовані на рефлексивне управління слідчою ситуацією та дозволяють співробітникам органів досудового розслідування безпосередньо сприймати і фіксувати глибоко законспіровану протиправну поведінку професійних “злочинців”. Тим самим виявлення і фіксація дій конкретних осіб з підготовки та вчинення злочину стають більш повними, достовірними, своєчасними, такими, що дозволяють здолати активну протидію слідству з боку членів злочинних угруповань, а тому відіграють значну роль у доказуванні.

На наш погляд, сучасний кримінальний процес має надійно захистити особисті й публічні інтереси, відповідати вимогам суспільства, що пред’являються в сучасних умовах протидії злочинній діяльності. Він, безперечно, має бути більш швидким і

ефективним. Цього не можна досягнути без того, щоб спростити характер процесуальної діяльності і усунути дублювання в усіх частинах процесу. Безумовно, що таке спрощення не має негативно позначитись на захисті прав і свобод учасників процесу та публічних інтересів. Мова може йти про спрощення, як диференціацію і значне послаблення жорсткості процесуальної форми за рахунок перенесення доказово-релевантних наслідків на стадію судового розгляду. Завданням досудового провадження має стати суто підготовка і скоріше доставлення фактичного матеріалу до суду для того, щоб суд міг виконати свою функцію арбітра, і реалізувати принцип безпосередності дослідження цих фактичних даних.

Інтересам спрощення досудового розслідування і усунення дублювання, відповідає розширення взагалі кола дій, які можна проводити для виявлення і фіксації належних фактичних даних, та наданні їх суду. Мова йде про необхідність так би мовити “процесуалізувати” ту частину оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ), які здійснюються в інтересах кримінального судочинства. Сьогодні це стало можливим за того, що оперативно-розшукова діяльність у достатніх межах вже отримала законодавче визнання і нормативно-правову регламентацію. Таким чином, не виникає потреби у “легалізації” оперативно-розшукових заходів та їх результатів (тут не береться до уваги тактичний аспект), бо вони вже ґрунтуються на вимогах закону, і мають проводитись на законних підставах. Тобто є підстави для розширення кола слідчих дій, і включення до сучасного їх переліку відповідних ОРЗ, які також як і слідчі дії спрямовані на отримання фактичних даних, що мають значення для розслідування злочину. Такий підхід поступово знаходить своїх прихильників серед вітчизняних процесуалістів [8].

У цьому разі перестає бути потрібною незворотлива, малоефективна і бюрократична процедура “взаємодії” слідчих з оперативно-розшуковими підрозділами, своєрідний “містик” між доказуванням та ОРД, що здійснюється в інтересах кримінального судочинства. Як вбачається з аналізу тексту ст. 1 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, є безпосереднім і найбільш значущим завданням ОРД. Тому процедурне відділення цього виду діяльності від вирішення свого основного завдання уявляється не виправданим з функціональної точки зору і має ознаки “рудименту”.

Тому вважаю, що досудове провадження має поєднувати як класичні слідчі дії, так, і по мірі необхідності, відповідні ОРЗ (у тому числі, так звані *негласні слідчі дії*). Безумовно, що зазначені слідчі дії (ОРЗ) потенційно мають значну більше ступінь втручання (обмеження) у конституційні права учасників процесу, ніж традиційні слідчі дії. Тому вони вимагають і більшого захисту від можливих зловживань з боку зацікавлених осіб. Основою такого захисту має стати чітка процесуальна регламентація стосовно підстав проведення; суб’єктів, що мають право надати дозвіл на проведення цих слідчих дій; ординарного та екстраординарного порядку їх проведення; законних меж втручання і варіантів поведінки співробітників правоохоронних органів, у тому числі з використанням “неправдивих відомостей” стосовно своєї особи чи роду занять; порядку ознайомлення підозрюваного (обвинуваченого), його захисника та/або третіх осіб з отриманими результатами та умов їх подальшого використання в доказуванні; процедури оскарження проведення зазначених дій та отриманих результатів тощо.

Принцип змагальності, на основі якого згідно зі ст. 129 Конституції України має відбуватись кримінальне судочинство, передбачає, що розслідування відбуватиметься під найбільш дієвим контролем – контролем сторін, а у необхідних

випадках рішення щодо допустимості обмеження конституційних прав особи в ході проведення тих чи інших слідчих дій прийматиме незалежний арбітр – слідчий суддя. Головним завданням слідчого судді має стати надання дозволу на проведення слідчої дії, пов'язаної із обмеженням основних прав учасників процесу, а також здійснення судового представництва в окремих слідчих діях з метою забезпечення потенційних доказів. Доцільність проведення тих чи інших слідчих дій і оцінка їх адекватності у досягненні мети розслідування має бути покладена на прокурора, який виконуватиме функцію керівника розслідування у конкретному кримінально-процесуальному провадженні.

Вимоги щодо допустимості отриманих в ході слідчих дій фактичних даних мають отримати докладне нормативно-правове закріплення і відігравати роль кримінально-процесуальної санкції. У виключних випадках, пов'язаних із суттєвими загрозами особистим і публічним інтересам від зволікання з проведенням зазначених слідчих дій, рішення щодо допустимості в ході їх проведення обмеження конституційних прав учасників кримінального процесу може бути прийнято прокурором (виконавцем). Але у розумний термін таке рішення має бути підтверджено слідчим суддею; в іншому разі результати проведених слідчих дій мають вважатись недопустимими в доказуванні, а отримані матеріали підлягають знищенню. Таким чином, порушення законних інтересів підозрюваного (обвинуваченого) чи третьої особи, враховуватимуться ще на стадії досудового розслідування у найближчих часових межах до самого факту порушення. Це сприятиме більш ефективному захисту особистих інтересів відповідних учасників процесу.

Слід сказати, що у кримінально-процесуальному законодавстві інших країн концепція розширення кола слідчих дій, у тому числі за рахунок використання можливостей ОРД, вже давно знайшла своє закріплення. Порівняльно-правовий аналіз цього досвіду може бути корисним для реформування вітчизняного кримінального процесу. У КПК Литовської Республіки (2002) [2], наприклад, передбачена процедура “секретного досудового розслідування”. Згідно зі статтею 158 КПК Литви (Дії посадових осіб досудового слідства без розкриття своєї ідентичності) передбачено, що при розгляді відповідних тяжких або особливо тяжких злочинів посадові особи та виконавці досудового слідства під час виконання своїх обов'язків можуть не розкривати свою ідентичність. Практичну цінність у розслідуванні злочинів, вчинених членами злочинних угруповань, на погляд автора, матиме і використання такої слідчої дії, як відтворення (імітування) обставин вчинення злочину. Зокрема, у ст. 159 КПК Литви передбачено, що прокурор, який одержав інформацію про особу, яка вважається причетною до вчинення злочину чи брала у ньому участь, може звернутися до судді досудового слідства з клопотанням дозволити цій особі відтворити обставини злочину, для того, щоб встановити особу, яка вчинила злочин. В кримінально-процесуальній регламентації відтворення обставин злочину міститься окреме застереження щодо заборони провокувати особу на вчинення злочину. При цьому, у ч. 4 ст. 159 КПК Литви спеціально передбачено, що особа, яка за встановленим порядком відтворює обставини злочину через його імітацію за службовим розпорядженням виконавчих правоохоронних органів, не може притягатися до кримінальної відповідальності з приводу відтворення обставин вчиненого чи передбачуваного злочину.

За кримінально-процесуальним законодавством Німеччини взагалі не існує такого поняття, як оперативно-розшукова діяльність. Тому оперативно-розшукові заходи (в нашому розумінні), що спрямовані на виявлення й розкриття злочину, передбачені в КПК ФРН [9] як заходи розслідування (слідчі дії), і можуть провадитись у разі наявної потреби і за встановлених підстав будь-яким передбаченим цим законом органом кримінального переслідування.

У § 100с. КПК ФРН (Заходи без відома особи, стосовно якої вони проводяться) передбачено, зокрема, що без відома особи, якщо зробити це в інший спосіб є неможливо або значно ускладнено, можуть здійснюватись заходи з фотографування і відеозапису; з метою дослідження обставин справи або встановлення місця перебування особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого злочину – використовуватись інші спеціальні технічні засоби, що призначені для спостереження; у розслідуванні злочинів, що мають підвищену ступінь суспільної небезпеки (перелік яких чітко визначений у відповідних нормах КПК), може здійснюватись за допомогою технічних засобів прослуховування і запис слів підозрюваного (обвинуваченого), що не проголошені публічно, або проголошені у жилому приміщенні.

Для розслідування відповідних злочинів, наприклад в галузі торгівлі наркотиками чи зброєю, або в середовищі організованої злочинності, за дозволом судді досудового слідства передбачено використання “слідчих під прикриттям”. Суддя досудового слідства постановляє надати діям слідчих характеру секретності за санкцією прокурора, і з приводу цього складає відповідну постанову. В цій постанові мають бути вказані відомості про особу, яка займається секретною діяльністю; особу, щодо якої впроваджуються зазначені дії; відомості про злочин особи; конкретні дії, на які потребується дозвіл; очікувані результати; характер секретної діяльності. Порядок застосування режиму секретності визначається з урахуванням запобігання провокуванню особи до вчинення злочину.

У § 110а. (Прихований дізнавач), § 110b. (Згода прокуратури, судді; збереження ідентичності і таємниці) КПК ФРН регламентована діяльність співробітників поліції, які здійснюють розслідування злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків, зброї, підроблених грошей або знаків оплати, злочинів проти державної безпеки, злочинів, що вчинені у вигляді промислу, або членом банди, – з використанням наданої їм на тривалий час зміненої ідентичності (легенди). На створення або підтримання вказаної легенди вони також можуть вступати у правовідносини, користуватись спеціально виготовленими для цієї мети відповідними документами. Для використання прихованого дізнавача потрібно отримати згоду прокурора, а дії прихованого дізнавача, пов'язані із обмеженням основних прав осіб потребують згоди судді. Заслуговує на увагу *системна процесуальна регламентація* діяльності прихованого дізнавача у КПК ФРН, на відміну від того, як це зроблено у ст. 13 (Використання негласних співробітників) в Законі України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”.

Ідентичність прихованого дізнавача може зберігатись в таємниці і після його участі в розслідуванні, особливо у тих випадках, коли є підстави вважати, що розкриття ідентичності створить загрозу життю, здоров'ю або свободі прихованого дізнавача чи іншої особи, або поставить під сумнів можливість подальшого використання прихованого дізнавача.

Заслуговують також на увагу й передбачений КПК ФРН (§ 98а.) розшук підозрюваного, в ході якого відбувається обмеження конфіденційного характеру (приватності) персональних даних. Зокрема, це стосується отримання і дослідження персональних відомостей про осіб, що відповідають окремим перевірочним ознакам, і вірогідно вказують на особу злочинця. Пошук за розпорядженням судді досудового слідства відбувається шляхом співставлення будь-якими суб'єктами, що за родом своєї діяльності формують чи використовують інформаційні бази даних, машинним способом певного інформаційного масиву. Також використовується машинне співставлення персональних відомостей одного кримінального провадження з іншими, що збережені з метою кримінального переслідування чи виконання покарання, або попередження небезпеки (§ 98с.).

Також позитивно слід оцінити процесуальний характер і більш докладну за змістом регламентацію у КПК ФРН контролю над засобами телекомунікації, ніж передбачену у ст. 15 (Використання спеціальних технічних засобів у боротьбі з організованою злочинністю) Закону України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, або у ст.ст. 187, 187–1 КПК України. Зокрема, у КПК ФРН (§ 100a., § 100g., § 100h., § 100i. і т. ін.) врегульовані підстави і порядок контролю над засобами телекомунікації, отримання слідством (за дозволом судді досудового слідства) від органів, що надають телекомунікаційні послуги, довідок про відомості стосовно телекомунікаційних з’єднань, а саме: коди доступу, номери карточок, коди місця знаходження, а також телефонні номери чи сигнали розпізнання апаратів, з яких чи на які здійснюються дзвінки, або кінцевого пристрою; початок і завершення з’єднання з визначенням дати і часу; вид телекомунікаційної послуги, що використана клієнтом; кінцеві точки стаціонарних з’єднань, їх початок і завершення із зазначенням дати і часу; місце знаходження активованого мобільного телефонного апарату тощо. Може бути віддане розпорядження про надання вказаної довідки і стосовно майбутніх телекомунікаційних з’єднань. В розпорядженні мають бути зазначені ім’я та адреса особи, якої воно стосується, а також номер або інший вид розпізнання її телекомунікаційного апарату. У випадку розслідування тяжкого злочину достатнім вважається певне просторове або часове визначення засобу телекомунікації, про який має бути надана довідка.

Правило допустимості стосовно отримання зазначених довідок конкретизовано таким чином, що недопустимою вважається вимога про надання довідки про телекомунікаційні з’єднання, що встановлюються особою, яка має право на відмову від надання показань, або встановлюються з такою особою.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що існуюча концепція слідчих дій у вітчизняному кримінальному процесі не повною мірою дозволяє органам досудового розслідування вирішувати завдання кримінального судочинства, зокрема, що стосується надійного захисту особистих і публічних інтересів в ході протидії організованій злочинній діяльності. Розроблення їх нової концепції і вдосконалення нормативно-правової регламентації має стати новим і актуальним напрямом не тільки криміналістичної тактики і методики, а й науки кримінального процесу. У цьому питанні заслуговують на критичне вивчення різновиди і нормативно-правова регламентація слідчих дій у кримінально-процесуальному законодавстві інших країн, що мають давні традиції розбудови демократичної та правової держави, з метою рецепції позитивного іноземного досвіду.

Список використаних джерел

1. *Костін М.І.* Окремі аспекти подолання протидії розслідуванню легалізації злочинних доходів на етапі закінчення досудового слідства // Науково-практичний журнал “Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)”. – 2005. – № 11. – С. 148 – 156.
2. *Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова (Общая часть).* – № 122-XV от 14.03.2003. – Мониторул Офичиал ал Р.Молдова, № 104-110/447 от 07.06.2003.
3. *Костін М.* Доказування і сучасна модель кримінального судочинства // Економіка, фінанси, право. – 2003. – № 4. – С. 36 – 39; *Костін М.* Поняття “доказування” у кримінальному процесі України // Право України. – 2004. – № 1. – С. 143 – 147.
4. *Закон* про ухвалення, затвердження та набуття чинності Кримінально-процесуального кодексу Литовської Республіки. – 14.03.2002. – Nr. IX-785.
5. *Гмирко В.* Кримінально-процесуальні докази: поняття, структура, характеристика, класифікація: Конспект проблемної лекції. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 9–14; *Гевко В.* Проблеми визначення поняття доказів та їх процесуальних джерел // Право України. – 2005. – № 10. – С. 92–95.

6. *Бентам И. О* судебных доказательствах: Переведень съ французскаго И. Горюновичемъ. – К., 1876. – С. 13; *Строгович М.С.* Материальная истина и судебные доказательства в советском уголовном процессе. – М., 1955. – С. 260–282.

7. *Костін М.* Щодо реалізації принципу з'ясування істини у кримінальному судочинстві // *Право України.* – 2004. – № 7. – С. 48 – 50.

8. *Тертишник В.М.* Безпосереднє спостереження: теоретична модель нової слідчої дії / Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: Монографія. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 313–319; *Грошевий Ю., Дідоренко Е., Розовський Б.* Кримінально-процесуальні аспекти оперативно-розшукової діяльності // *Право України.* – 2003. – № 1. – С. 73–78; *Черечукіна Л.* Асиміляція результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному судочинстві // *Право України.* – 2006. – № 4. – С. 66–68.

9. *Федеративная Республика Германия.* Уголовно-процессуальный кодекс. – М., 1994.

The article covers separate directions of perfecting procedural criminal regulation of inquiry and inquest bodies activities in defection and investigation of crimes, committed by members of organized criminal groups. In particular, it is suggested the list of secret investigative actions which to the author's mind will assist to strengthen protections and defense of private and public interests in the criminal proceedings of Ukraine.

© М.І. Костін, 2007